

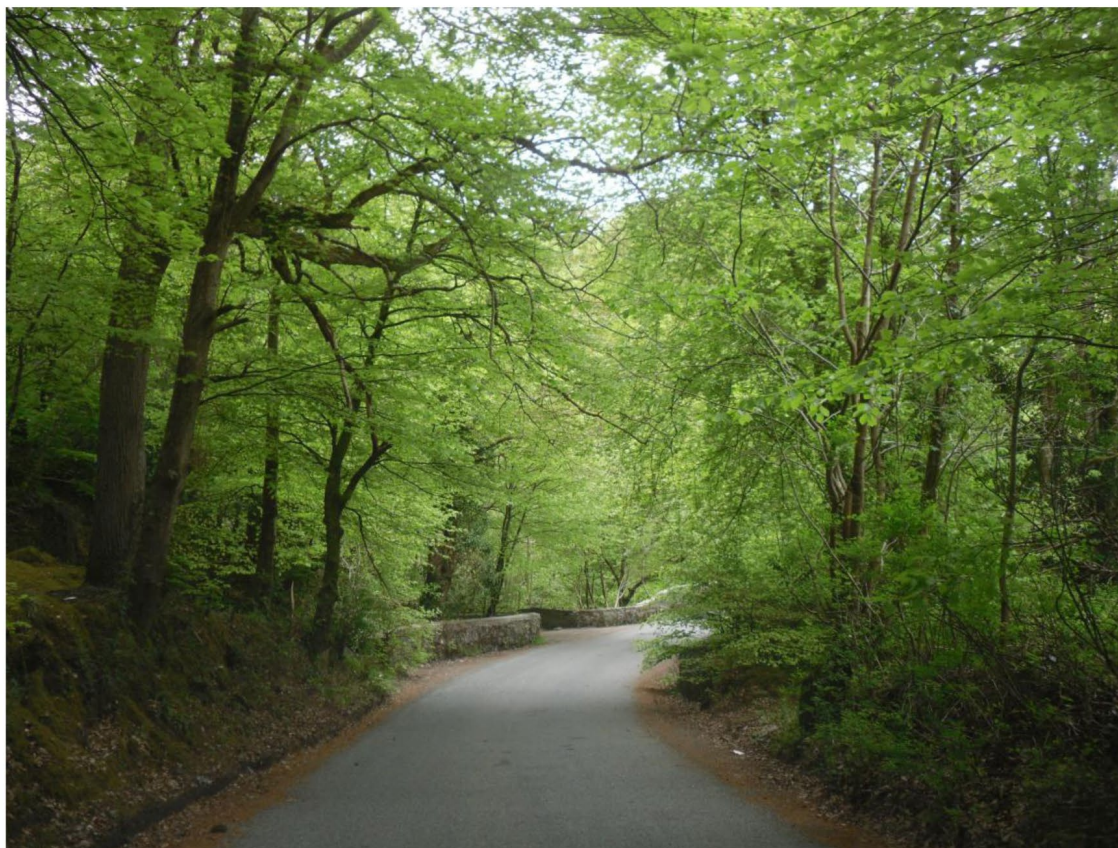

Comhairle Chontae Dhún na nGall

Plean Forbartha Chontae Dhún na nGall 2012-2018

AGUISÍN B

Teach a Thógáil faoin Tuath
i nDún na nGall- Treoir maidir le
hIonad, Suíomh agus Dearadh.

Meitheamh
2012

CLÁR

1.0	RÉAMHRÁ	Leathanach 1
2.0	IONAD	Leathanach 5
3.0	SUÍOMH	Leathanach 10
4.0	DEARADH	Leathanach 16

1.0 RÉAMHRÁ

Is acmhainn a bhfuil teorainn léi an tírdhreach i nDún na nGall agus is acmhainn í ar fiú bainistíocht chúramach stuama a dhéanamh ina leith. D'fhonn cuma bhreá an chontae a choinneáil mar atá, leagtar de chúram orainn bainistíocht a dhéanamh i ndáil leis an tionchar a bheadh ag bearta nua forbartha ar an tírdhreach.

Tá an lón eolais a chuirtear ar fáil sa treoir seo á chur i láthair mar ábhar cúnata dóibh siúd a oibríonn sa phróiseas pleanála agus forbartha a bhaineann leis an dearadh ar theach faoin tuath;

- Lucht Iarratais / Gníomhairí.
  - D'fhonn cuidiú leo tograí a thabhairt chun cinn a bhaineann go sonrach le tréithe Dhún na nGall.
- An tÚdarás Pleanála.
  - D'fhonn an cur isteach is dócha a bheadh ag an scéim ar an tírdhreach a mheas nuair a bhítear ag plé le hiarratais.

Cuirtear cur chuige slánchóirithe maidir leis an dearadh a thugtar ar áras cónaithe faoin tuath chun cinn leis an treoir agus na trí ghné buntábhachta, **Ionad, Suíomh agus Dearadh**, á dtabhairt faoi mheas.

Go hachomair, ba chóir maidir le teach faoin tuath;

- Go dtitfeadh sé isteach go sásúil leis an tírdhreach.
- Go mbeadh ionad an tí le sonrú air, go mbeadh an teach ag cur le tréithe an cheantair, go mbeadh tionchar ó stíl na háite ar an teach agus ábhar a oireann don cheantar tuaithe in úsáid.
- Go dtabharfaí dea-dhearadh ar an teach agus sin bunaithe go mór mór ar shaintréithe an tsuímh.

Glúin i ndiaidh glúine, tá daoine ag maireachtáil ar an talamh i nDún na nGall agus na foirgnimh ag titim isteach leis an áit ina bhfuil siad agus á dtógáil de réir na timpeallachta. Is féidir leanacht den cheangal sin a chaomhnú trí shuíomh agus dearadh den chúram agus den tuiscint.

- An Treoir Dearaidh.
- Comhairliúchán Réamhphleanála.
- Eile.
  - Rátáil Fuinnimh an Fhoirgnimh.
  - Diúscairt Eisiltigh.
  - Bóithre agus Bealach Isteach.
  - Sochóiriúchán.
  - Acmhainní Inathnuaite.

Cé go mbeidh an t-eolas seo ina chúnaimh ag lucht iarratais maidir leis na gnéithe dearaidh den phróiseas maidir le cead pleanála a fháil, is sna príomhcháipéisí de chuid an phlean a luaitear na polasaithe a dhíríonn ar an bprionsabail a bhaineann le teach a thógáil i réimsí éagsúla den tírdhreach.

D'ainneoin na bprionsabal sin, ní thabharfar cead pleanála maidir le tograí nach léirítear tuiscint ina leith maidir le saintréithe an tsuímh agus nach dtarlaíonn ina dhiaidh sin go gcóirítear na foirgnimh nua go slán sa tírdhreach ina dtimpeall.

Eascraíonn an treoir seo ón Chroídhóiciméad TT-P-1 Cuid 1 maidir le Plean Forbartha Chontae Dhún na nGall ina luaitear go dtiocfaidh tograí maidir le tithe aonair faoin tuath faoi réir ag an Sárchleachtas a chur i bhfeidhm i ndáil le hionad, suíomh agus dearadh tithe faoin tuath mar a leagtar amach in Aguisín B agus go mbeidh siad ag teacht le Beartas TT-P-2.

Treoir Ghinearálta don Lucht Iarratais

Agus dearadh á thabhairt ar fhoirgneamh nua in aon chineál comhshaoil, tá roinnt céimeanna le tabhairt san áireamh. Tugtar na prionsabail bhuntábhachta maidir le roghnú an tsuímh, dearadh an tí, mionchóiriú ailtireachta agus an t-ábhar a shonraítear faoi mheas ionas go dtugtar seift dearaidh stuama i ndáil leis an suíomh áirithe i gcrích. Ina bhun sin, ní mór aird faoi leith ar roinnt tosca;

- An Treoir Dearaidh.
- Comhairliúchán Réamhphleanála.
- Eile:
  - Rátáil Fuinnimh an Fhoirgnimh.
  - Diúscairt Eisiltigh.
  - Bóithre agus Bealach Isteach.
  - Sochóiriúchán.
  - Acmhainní Inathnuaite.

An Treoir Dearaidh

Nuair a bhítear ag smaoineamh ar theach nua a thógáil i gceantar tuaithe, scrúdaítear an suíomh, déantar liosta dár mian leat a bheith ag baint le teach faoin tuath, téitear i gcomhairle leis an dearthóir agus pléitear a bhfuil de dhíth. Ba cheart go dtosódh an dearthóir le hanailís ar a bhfuil de dhíth, go mbeadh an suíomh féin ar an rud is mó agus is tábhachtaí a thabharfaí san áireamh, chomh maith leis an chomhthéacs beartais a bhaineann le hábhar, tosca spáis de réir mar atá de dhíth agus an buiséad ionas go dtugtar an rud is mian leat i gcrích mar ba cheart, go héifeachtach agus ar chostas réasúnta. Tugtar dearadh chun cinn bunaithe ar na tosca sin agus é cóirithe don suíomh agus do na

riachtanais spáis agus ag teacht leis an reachtaíocht reatha agus leis an chreachóras beartais.

Tá eolas agus mionsonraí maidir le hiarratas ar chead pleanála a dhéanamh leis an oifig pleanála áitiúil ar fáil san Ionad Seirbhíse Poiblí áitiúil, in Áras an Chontae i Leifear nó ar an idirlíon ag www.donegalcoco.ie.

Moltar do gach iarratasóir dearthóir proifisiúnta leis na cáilíochtaí cuí a fhostú. Ní gá go mbeadh costas breise ag baint le prionsabail dea-dearaidh a chur i bhfeidhm ach ina áit sin go gcuirfeadh siad le feidhmíocht fuinnimh agus cúrsaí feidhmiúcháin ar feadh ré iomlán an fhoirgnimh. D'fhéadfadh sin tionchar a imirt ar luach caipitil an fhoirgnimh chomh maith le cur le caighdeán an tsaoil a chaitheann daoine san fhoirgneamh.

Comhairliúchán Réamhphleanála

Socraítear cruinniú réamhphleanála leis an Oifig Pleanála d'fhonn a bhfuil ar intinn agat a phlé. Molann Comhairle Chontae Dhún na nGall caidreamh a dhéanamh leis an oifig Pleanála ón tús agus cuirtear comhairle réamhphleanála ar fáil maidir le hiarratas, trína ndírítear ar aon ábhar buartha a thagann chun cinn agus a bpléitear malairt roghanna de réir mar is gá.

Cuirtear léarscáileanna den suíomh, grianghraif den suíomh agus réamhsceitseáil dearaidh ar fáil, roimh ré más féidir, mar chuidiú maidir leis an phlé leis an oifig Pleanála ionas go gcinntítear go mbíonn comhairle eolasach ar fáil lena dtugtar an t-iarratas chun cinn.

Rialacháin Foirgníochta agus Feidhmíocht Fuinnimh na bhFhoirgneamh

Ba cheart a bheith ar an eolas faoi na Rialacháin Náisiúnta Foirgníochta maidir le gnéithe éagsúla den obair thógála. Réimse reachtaíochta sin atá neamhspleách ar an chód maidir le cúrsaí pleanála agus tá ceangailte ort faoin dlí déanamh de réir na rialachán foirgníochta ionas go gcinntítear go ndéantar an foirgneamh a thógáil ar chaighdeán cuí. Maidir leis sin, tá ar cheann de na gnéithe is tábhachtaí den reachtaíocht i ndáil le Rialacháin Náisiúnta Foirgníochta atá le tabhairt san áireamh iniúchadh ar na deiseanna a bhainfeadh le héifeachtúlacht fuinnimh agus cúrsaí inbhuanaitheachta. Beidh sin mar lón eolais maidir le suíomh an fhoirgnimh agus an dearadh a thugtar air, ionas go ndéantar soláthar do theach sócúil teolaí, go bhféadfadh go laghdófaí ar chostas breosla, agus go gcuirtear le luach thoradh na hinfheistíochta.

Ba chóir maidir le teach faoin tuath;

- Go dtitfeadh sé isteach go sásúil leis an tírdhreach.
- Go mbeadh ionad an tí le sonrú air, go mbeadh an teach ag cur le tréithe an cheantair, go mbeadh tionchar ó stíl na háite ar an teach agus ábhar a oireann don cheantar tuaithe in úsáid.
- Go dtabharfaí dea-dhearadh ar an teach agus sin bunaithe go mór mór ar shaintréithe an tsuímh.

Tá an Treoir ón AE maidir le Feidhmíocht Fuinneamh Foirgneamh dírithe ar fheabhsú maidir le feidhmíocht fuinnimh i bhfoirgnimh chónaithe agus neamhchónaithe agus leagtar síos freisin go bhfuil dlite rátáil fuinnimh an fhoirgnimh a chur ar fáil ar an fhoirgneamh a dhíol nó a ligean ar cíos nó ar an obair thógála ar fhoirgneamh nua a thabhairt chun críche, agus sin i bhfoirm Teastas Rátáil Fuinnimh an Fhoirgnimh (BER). Rinneadh an Treoir sin a thrasú i ndlí na hÉireann mar rialachán sa bhliain 2006. Bíonn an fuinneamh a caitheadh le linn an foirgneamh a thógáil san áireamh leis an rátáil chomh maith leis an fhuinneamh a ídítear le linn ré úsáide an fhoirgnimh. Bíonn tionchar ar ghnéithe áirithe den rátáil ag cúrsaí topagrafaíochta agus treoshuímh mar gheall ar an ghnóthachtáil ón ghrian, an foscadh ón ghnáthghaoth, fuinneamh na gaoithe etc.; agus moltar dá bharr tithe a shuíomh sa dóigh agus go ngnóthaítear an leas is mó is féidir ón timpeallacht ina bhfuil siad suite.

Diúscairt Eisiltigh

Ba cheart don lucht iarratais a léiriú go bhfuil an modh ina ndéanfar dramhuisce a dhiúscairt ón teach atá beartaithe inbhuanaithe agus seiceáil maidir le deiseanna ceangail le saoráidí uisce agus séarachais, de réir choinníollacha de chuid Chomhairle Chontae Dhún na nGall agus ag teacht le treoirlínte de chuid na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil. Ba cheart a thabhairt chun aire chomh maith, ó tugadh isteach Rialacháin Pleanála Forbartha na bliana 2006, nach mór i ndáil le gach iarratas ar chead pleanála lena mbeifí ag beartú ábhar eisiltigh a dhiúscairt ar bhealach eile seachas isteach i gcóras príomhphíopa poiblí, measúnacht maidir le hoiriúnacht an tsuímh a chur in éineacht leis an iarratas. Ní mór measúnóir ceadaithe i mbun measúnachta den sórt sin agus leagtar amach mionsonraí i leith measúnóirí ceadaithe ar láithreán gréasáin Chomhairle Chontae Dhún na nGall www.donegalcoco.ie

Bóithre agus Bealach Isteach

Ba chóir go dtabharfaí tús áite do cheisteanna sábháilteachta ar an bhóthar agus an áit a mbeadh an bealach ón suíomh amach ar an bhóthar poiblí á shocrú agus ba chóir an bealach isteach agus amach a shuíomh san áit is fearr a mbeadh amharc ar an bhóthar. Tá na caighdeáin theicniciúla mar a leagtar amach i gCaibidil 10 sa Chroídhóiciméad agus ní mór na gnéithe a bhaineann leis na caighdeáin sin a thabhairt san áireamh agus a thabhairt i bhfeidhm.

Sochóiriúchán / Síneadh le linn a Ré

Ba cheart cúrsaí sochóiriúcháin agus so-athraitheachta a choinneáil sa áireamh agus dearadh á thabhairt ar fhoirgnimh, ionas go mbaineann áisiúlacht leo don sean, don óg agus don duine atá faoi mhíchumas. Is fiú smaoinreamh ar an athrú a d'fhéadfadh teacht ar riachtanais lucht an tí agus pleanáil a dhéanamh i ndáil le leithreas thíos staighre sa chás go mbeadh sin de dhíth tráth is faide anonn.

Acmhainní Inathnuaite

Moltar i bprionsabail, i ndáil le háitribh atá ann cheana féin chomh maith le háitribh nua, foinsí fuinnimh inathnuaite a úsáid, mar shampla, painéil griantea sa, tuirbín gaoithe tí, córais teasa gheoteirmeacha, córais athchúrsála fearthainne etc.

Co2 Corpraithe

Tá rogha ábhar tógála tábhachtach i maidir leis an fhorbairt inbhuanaithe. Faoi láthair, in Éirinn is é an méid astúcháin CO2 is féidir a chur síos do dhéantús ábhar tógála timpeall 3-4 mhilliún tonna an bhliain. Cuirtear 'CO2' corpraithe ar an CO2 seo nó is é an CO2 corpraithe sna hábhair thógála. Ba chóir breithniú ar ábhair thógála glasa, ar a n-áirítear stroighin ar bheagán carbóin, insliú le níos lú CO2 corpraithe, adhmaid ó fhoinsí inbhuanaithe nó ábhair sho-inathchúrsáilte mar chuid d'aon tionscadal tógála. Má dhéantar bearta le CO2 corpraithe a laghdú cuirfidh sin le laghdú foriomlán CO2, agus laghdófar dá réir spleáchas ar bhreoslaí iontaise, agus ag an am chéanna spreagar agus tabharfar tacaíocht d'fhás an gheilleagair ghlas.

2.0 IONAD

Beidh tionchar ag tréithe an cheantair ina suitear an t-áras cónaithe, luí na talún agus an fásra, ar an dóigh a suitear an foirgneamh sa tírdhreach faoin tuath agus ní mór anailís chúramach stuama a dhéanamh ina leith.

Tá éagsúlacht ag baint le tréithe dhroim na talún ar fud Dhún na nGall agus is féidir athrú suntasach in imeacht achair ghairid. Is de réir an tírdhreach sa chontae, an topagrafaíocht, an tír-raon, an fásra, an oscailteacht, na pátrúin atá faoi na goirt agus na tithe, a shocraítear cé chomh maith agus a shuíodh aon foirgneamh nua sa tírdhreach.

Ní ionann an acmhainn a bhaineann le haon tírdhreach faoin tuath glacadh le foirgnimh ag brath ar an toradh atá le cuid mhór de na réimsí thuasluaite, ach is iondúil gur mó an deis i dtírdhreach comhrianaithe glacadh le foirgneamh nua i ndreach na tíre. Ní hé sin le rá nach bhféadfaí teach nua a chóiriú go sásúil i dtírdhreach íseal. Is é an toisc is bonn le teach nua a shuíomh go sásúil nó go míshásúil sa tírdhreach tuiscint ghéar chuimsitheach ar shaintréithe sonracha an tsuímh agus an acmhainn atá ag baint leis an suíomh maidir le foirgneamh nua a shuíomh go sásúil ann.

Ar an chéad dul síos, tá eolas agus tuiscint ar an tírdhreach de chineálacha éagsúla agus ar na tréithe foirgníochta éagsúla i nDún na nGall ina lón eolais maidir leis na deiseanna atá ar fáil le suíomh ar bith faoi leith.

Cineálacha Sainiúla den Tírdhreach:

Tírdhreach le cósta; lena n-áirítear ailltreacha, oileáin amach ón chósta agus dhumhcha

(Déantar tagairt chomh maith do Pholasaí ON-P-6 sa Phlean Forbartha Contae 2012-2018)
Is de thréithe an chósta i nDún na nGall gur cósta fiáin atá ann atá briste ag cuanta beaga agus inbhir, carraigeacha loma agus tránna fada leis agus foscadh dóibh ó dhumhcha gainimh. Tá ailltreacha géara le farraige chomh maith le talamh íseal réidh le cuid den chósta, tránna gainimh i mbánna agus oileáin amach ón chósta ionas go bhfuil cósta an chontae ar chuid den chósta is mó scéimhe sa tír. Is oileáin gharbha cuid mhór de na hoileáin amach ón chósta, iad scoite amach gan crann ar bith ar fás orthu agus gan foscadh ar bith acu ó ghaoth mhór agus ó fharraigí saile.

Ba cheart forbairt nua leis an chósta agus ar na hoileáin a bheith ag cur leis an taitneamhacht don tsúil a bhaineann leis an chósta agus go léireofaí go mbeadh tairbhe don cheantar as. Ní mór cúram agus tuiscint faoi leith maidir le scála toirte agus cuma aon fhoirgneamh nua in áiteanna den chineál sin.

Sléibhte

(Déantar tagairt chomh maith do Pholasaí ON-P-10 agus do Pholasaí ON-P-12 sa Phlean Forbartha Contae 2012-2018)

Tailte garbha sléibhe cuid mhór de Dhún na nGall. Tá na limistéir chrochta sin, ar iondúil gan aon chónaí iontu, in áiteanna a thagann faoi chosaint ainmniúchán faoi reachtaíocht na hEorpa agus faoi reachtaíocht na hÉireann maidir le cúrsaí caomhantais. Maireann réimse leathan fiadhúlra iontu agus meallann siad cuid mhór cuairteoirí chucu.

Fágann cineál faoi leith an tírdhreacha sléibhe, tír-raon oscailte na sléibhte agus easpa fásra gur minic leibhéal ard feiceálachta agus deacrachtaí dá réir sin maidir le foirgneamh nua a chur sa tírdhreach nuair nach mórán deiseanna atá ann go gcóireofaí go sásúil ann é.

Beidh a fheabhas a éiríonn le togra ar bith ag brath ar thuiscint ghéar iomlán maidir leis an suíomh trína ndéantar soláthar do chóiríú tuisceanach ar fhoirgneamh nua sa tírdhreach. Ba cheart tógáil ar chiorfhána nó ar ghualainn cnoic a sheachaint. De rogha air sin, ba cheart smaoineamh ar ascaillí agus logáin nádúrtha ar mhaithe le foscadh agus príobháideachas agus d'fhonn cuidiú le foirgneamh a shuíomh sa tírdhreach ar dhóigh sásúil. Níl glacadh le cuid mhór tochailte chun ardán réidh a chruthú i dtírdhreach den chineál seo.

Droimníní

Ar fud réimse de Dhún na nGall, tuairim is 10 nó 12 míle bliain ó shin, ghluais an leac oighir agus cruthaíodh cnoicíní droimníneacha áitiúla, ithir ghairbhéil, fánaí tirime le réimsí fliucha taise ar a dtugtar droimníní idir na cnoic agus ag bun na sleas. Is minic a fhásann crainn ag bun na ndroimníní sin a mbaineann teorainneacha gharraithe beaga cúnga de thréithe leo. Is minic claíocha cloiche ar fáil le teorainneacha na ngarraithe seo mar gheall ar an oiread cloch atá le fáil sna garraithe. Nuair a chuirtear san áireamh chomh coitianta agus atá ballaí cloiche, is féidir tábhacht faoi leith a bheith le cloch de chuid an cheantair a úsáid maidir le foirgneamh nua a chóiriú sa tírdhreach sna réimsí seo agus teacht le carachtar an cheantair mar atá cheana féin. Ba cheart gnéithe nádúrtha den tírdhreach, cnoic, crainn agus ballaí cloiche a úsáid ar mhaithe le foscadh a chur ar fáil agus foirgneamh nua a chóiriú mar chuid dílis den tírdhreach.

Talamh Portaigh

Cuirtear cúlra lena mbaineann dathanna agus ábhar uigeachta ar fáil leis na portaigh i nDún na nGall le radhairc fada breátha a bhfuil roisíní fásra scaipthe thall is abhus iontu. Tá cuid mhór de bhratphortaigh Dhún na nGall faoi chosaint faoin tráth seo mar Limistéir Oidhreachta Nádúrtha agus Limistéir Speisialta Caomhantais agus tá bratphortaigh gníomhacha ina nGnáthóga Tosaíochta faoi Threoir an AE maidir le Gnáthóga. Mar gheall ar chineál fliuch scagach na talún, ní hiondúil talamh oscailte portaigh oiriúnach d'fhoirgníocht ná furasta a oibriú maidir le cúrsaí tógála agus is féidir deacrachtaí móra a bheith i gceist chomh maith maidir le diúscairt mar is ceart a dhéanamh ar an ábhar eisiltigh. Dá réir sin, is beag deis a bhaineann leis an chineál seo tírdhreacha maidir le forbairt nua agus sa chás go mbíonn deis lena aghaidh sin, tá tábhacht faoi leith le scála agus cuma an fhoirgnimh agus leis an ábhar a shonraítear maidir le bailchríoch a chur air.

Ní mór cúram agus tuiscint faoi leith chun teacht ar sheift trína gcuirtear leis an réimse dathanna sa chomharsanacht ionas go gcinntítear go dtiteann aon fhoirgníocht nua isteach leis an timpeallacht mar ba chóir.

Talamh Curadóireachta.

Tá radhairc fhada fhairsinge agus talamh méith íseal ar na príomhthréithe a bhaineann leis na réimsí garraithe glasa seo. Bíonn roisíní crann duillsilteacha lánfhásta scaipthe ar fud na machairí méithe fhairsinge seo atá réidh cothrom nó fána bheag leo chomh maith le fála scean agus fásra úr méith ag fás go flúirseach. Is iondúil iad roinnte ina bhfeirmeacha móra agus an talamh á shaothrú go dian. Tá tithe móra ar shuíomhanna fhairsinge ina dtithe feirme ar an talamh méith seo go traidisiúnta agus cé gur gá cúram faoi leith a dhéanamh den chur isteach a bheadh ag aon fhorbairt ar radhairc fada sa cheantar, d'fhéadfadh go

bhféadfaí soláthar a dhéanamh d'fhoirgneamh níos fairsinge a chóiriú i dtírdhreach den chineál seo ach é a shuíomh go cúramach agus go hoiriúnach agus leas á bhaint as crainn atá ag fás cheana féin. D'ainneoin a ndeirtear thuas, ba cheart aire faoi leith i gceantair den chineál seo ionas go seachnaítear a oiread is féidir aon chur isteach chun míbhuntáiste ar thaitneamhacht an cheantair don tsúil dá gcuirfí tithe aonair ar fáil nach bhfuil ag teacht leis an suíomh agus iad ag teacht chun cinn rómhór sa timpeallacht. Ba cheart an dóigh a bhfásann crainn in aice a chéile a chothú chomh mór agus is féidir mar chúlra nádúrtha a mbaineann foscadh agus príobháideachas leis thart ar theach nua amuigh faoin tír. Is féidir, anuas air sin, cloigín foirgneamh feirme atá ann cheana féin a bheith ina thúsphointe nádúrtha nuair a bhíonn anailís á déanamh maidir le láthair do theach nua sa dóigh agus gur féidir leanúint le forás chloigín foirgneamh atá ann cheana féin.

Tagairt do Chineálacha Foirgníochta.

Tithe faoin Tuath i nDún na nGall.

Tá athrú tagtha ar oidhreacht ailtireachta Dhún na nGall agus is athrú sin go háirithe ón gcruith agus ón mionchóiriú líneach ar theachíní tuaithe a bhíodh ar fáil tráth go dtí tomhaisí i bhfad níos fairsinge maidir leis an teach eastáit ina dhiaidh sin, agus is minic a bhíodh réimse forthithe de chineálacha agus ar chaighdeán éagsúla ag gabháil leis an dá chineál acu sin. Bíonn ábhar tagartha i gcineálacha éagsúla den ailtireacht dhúchais sin, ón dúiche intíre san oirthear go dtí an cósta san iarthar, maidir leis an gcomhréir chlaisiceach agus bíonn tionchar ré faoi leith, idir an drochshaol, ré na Plandála agus ré na linne seo le sonrú ar an ábhar mionchóiriúcháin.

Tá roinnt cineálacha ag baint leis na foirgnimh faoin tír faoi láthair a chuireann le saibhreas an tírdhreacha agus na hoidhreachta i nDún na nGall;

- Tithe Eastáit agus foirgnimh seirbhíse.
- Tithe Feirme Claisiceacha agus na forthithe a théann leo.
- Teachainí tuaithe agus na forthithe a théann leo.
- Árais chónaithe dea-dheartha de chuid na linne seo.

Is minic na prionsabail chéanna le sonrú ar na foirgnimh sin maidir leis an gcuma foirgníochta;

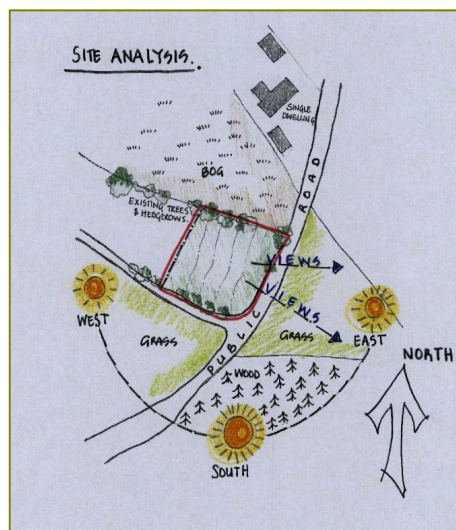
- Tagairtí claisiceacha.
- Simplíocht ó thaobh crutha.
- Iad ag baint lena suíomh féin go sonrath
- Iad déanta as réimse ábhair de chuid an cheantair.

Is ón ábhar tagartha sin a thosaítear ar shainiúlacht áitiúil a chur i láthair i gcomhthéacs na tuaithe.

Na Príomhphrionsabail

- Tréithe nádúrtha sonracha de chuid an cheantair áitiúil a thabhairt san áireamh, e.g. an láthair agus cineál an fhásra crann, cineál na talún, etc. Beidh an fhaisnéis sin mar lón eolais maidir le suíomh agus bonnchló an fhoirgnimh nua.
- Cúrsaí mionchóiriúcháin agus bonnchló maidir leis an timpeallacht foirgníochta mórthimpeall a thabhairt san áireamh agus aird ar an éagsúlacht idir cineálacha traidisiúnta mionchóiriúcháin ar fud an chontae. Ba cheart an éagsúlacht sin ar fud an chontae a thabhairt san áireamh maidir le dearadh an fhoirgnimh.
- Gnéithe nádúrtha sonracha an ionaid a thabhairt chun aire agus úsáid a bhaint astu mar lón eolais maidir le foirgneamh nua a chóiriú go tuisceanach agus go caomh sa timpeallacht.
- Ba cheart go dtitfeadh foirgnimh nua isteach le tréithe an cheantair don amharc seachas seasamh amach ina n-aghaidh.
- Radhairc le bóithre poiblí, le cósta agus le gleannta aibhneacha a chosaint agus a chaomhnú ar fud an chontae nuair atá fiúntas mór leis na radhairc sin ó thaobh taitneamhachta.
- Ainmiúchán a bhaineann le hábhar maidir leis an tírdhreach nó cúrsaí foirgníochta a thabhairt san áireamh nuair a d'fhéadfadh sin cur isteach ar fhorbairt a bheartófaí.

3.0 SUÍOMH

Ní ionann acmhainn an tírdhreacha glacadh le forbairt nua ag brath ar thréithe áitiúla an cheantair, agus dá réir sin, cuidíonn dearadh a dhéanamh de réir an tírdhreacha lena chinntiú go socraítear na foirgnimh sa dóigh agus go bhfuil siad neamhfheiceálach agus taitneamhach san áit a bhfuil siad suite.

Nuair a bhíonn suíomh á mheas maidir le teach beartaithe amuigh faoin tír, ba cheart eolas mór a chur ar an suíomh, an tírdhreach a shonrú, agus smaoineamh faoi shuíomh an tí nua. Agus sin á dhéanamh, tugtar gnéithe sonracha an tsuímh faoi anailís a dtugtar roinnt ceisteanna san áireamh leis, agus bíonn an anailís sin ar an suíomh ina lón eolais ina dhiaidh sin maidir leis an mbonnchló agus leagan amach an tí ar an suíomh. Tugtar san áireamh leis:

- Topagrafaíocht.
- Treoshuíomh.
- Cóiríú ar Imeacha Teorann / Bealaí Isteach agus Amach.
- Gairdíní
- Tionchar Cultúrtha.

Tuigtear gurb é tógáil an tí, i gcás cuid mhór daoine, an beart infheistíochta is mó is dócha a dhéanfaidh siad agus gur den riachtanas dá bhrí sin, maidir le teach atá éifeachtach ó thaobh fuinnimh, atá ina thimpeallacht maireachtála ardchaighdeáin agus a chuireann go tairbheach leis an tírdhreach, go mbainfí an leas is fearr is féidir as an suíomh. D'ainneoin sin ar fad, meastar go bhfuil an dóigh a suitear foirgneamh sa tírdhreach ar cheann de na gnéithe is tábhachtaí den phróiseas pleanála.

Anailís ar an Suíomh

Sonraítear gnéithe suntasacha nó tréithe suntasacha a bhaineann le suíomh trí anailís a dhéanamh ar an suíomh agus baineann leis sin, cuairt a thabhairt ar an suíomh, an suíomh a shíúil, tagairt a dhéanamh do ghrianghrafanna, d'ábhar cartlainne, d'ábhar sceitseála agus do léirscaileanna etc. Le hiniúchadh den chineál sin, tagtar ar thuiscint níos fearr agus níos mine ar na deiseanna a bhaineann le suíomh agus bíonn sin ina lón eolais ina dhiaidh sin maidir leis an phróiseas a bhaineann leis an dearadh agus le hiarratas ar chead pleanála a mheas.

D'fhéadfadh go mb'fhiú mar bheart tosaigh, grianghraif a thógáil den cheantar áitiúil lena mbaineann an suíomh. D'fhéadfadh grianghraif a thógtar ó ionaid éagsúla ina bhfuil amharc ar an suíomh a bheith ina lón eolais maidir leis an chur isteach ó thaobh chuma an tsuímh don tsúil a bheadh ag baint leis an fhorbairt atá beartaithe, agus na radhairc fada i dtreo an tsuímh á dtabhairt san áireamh go mór mór. D'fhéadfaí an t-eolas sin a chur isteach in éineacht le hiarratas ar chead pleanála agus tagairt dó mar cháipéisí taca mar lón eolais don phróiseas maidir le cinneadh a dhéanamh.

Déantar plé níos mine anois i ndáil le gach ceann de na ceisteanna buntábhacha maidir le cúrsaí topagrafaíochta, treoshuíomh, cóiriú imeallacha teorann / bealaí isteach agus amach, gáirdíní agus thionchar cultúrtha a mbíonn an toradh ar a n-iniúchadh mar lón eolais maidir le suíomh agus leagan amach aon fhoirgneamh a bheartófaí a thógáil ar an suíomh.

Ba cheart tabhairt faoin phróiseas dearaidh ar bhealach uilechuimsitheach lena léireofaí tuiscint don comhshaol tuaithe agus do chaomhnú nádúrtha fuinnimh, meas ar an tírdhreach tuaithe sa chomhshaol agus ar ghnéithe sonracha maidir leis an suíomh.

Cúrsaí Topagrafaíochta

Tá réimse leathan saibhir ag baint leis an tírdhreach i nDún na nGall, machairí agus gleannta méithe fairsinge, tailte arda agus sléibhte sceirdiúla, cósta garbh breá agus cuid mhór bealaí uisce agus locha intíre, iad ar fad ag cur le topagrafaíocht an Chontae. Tugtar na nithe seo a leanas san áireamh:

- Nuair is féidir sin, socraítear foirgnimh ionas go ritheann siad le comhrianta an tsuímh. I gcásanna eisceachtúla, nuair is gá dul trasna comhriain, binn ghéar nó claonadh géar faoin díon agus nuair is gá sin, déantar suirbhéireacht mhion maidir le comhrianta mar lón eolais don phróiseas dearaidh.
- Seachnaítear tochair nach bhfuil gá leis ar an suíomh d'fhonn ardán tógála a chruthú nach bhfuil ag titim isteach leis an suíomh go nádúrtha.
- Suitear na foirgnimh ionas go dtiteann siad isteach leis an tírdhreach, iad ina gcuid slán den timpeallacht seachas ag seasamh amach ann.
- Ní thabharfar cead pleanála maidir le tithe a thógáil ar shuíomhanna crochta nó ar shuíomhanna oscailte ina mbeidís feiceálach agus ag cur isteach ar thréithe radhairc an cheantair tuaithe.
- Ba cheart an foirgneamh a shuíomh sa dóigh agus nach mbristear líne na spéire ná líne uisce.

Treoshuíomh

Ba cheart go dtabharfaí treo na gaoithe de ghnáth, radhairc agus bealach na gréine san áireamh maidir le treosuíomh tí. Bhíodh tábhacht faoi leith leis an treo ina suití tithe maidir lena suíomh sa tseanaimsir agus ba cheart gur mar a chéile a bheadh i gcónaí, d'fhonn fuinneamh a chaomhnú agus laghdú ar bhíllí teasa sa teach. Is iondúil i ndáil le tithe faoin tuath go mbíonn cóibhéas láidir idir ballaí agus bearnaí ionas gurb iad na ballaí is mó a bhíonn ar fáil, agus tá tábhacht faoi leith leis seo maidir le hingearchló an taobh thuaidh mar ar iondúil fuinneoga níos lú d'fhonn a laghad teasa agus is féidir a chailleadh nuair is iondúil réimsí leathana gloine ar an taobh ó dheas, le béim ar línte suas síos go hiondúil d'fhonn oiread solais agus gnóthachtála agus is féidir ón ngrian.

- Déantar an teach a shuíomh ionas go mbaintear leas as an ghnóthachtáil atá le baint go héighníomhach as an ghrian agus as foscadh ón ghaoth.
- Tugtar dearadh ar an fhoirgneamh ionas go dtagann oiread agus is féidir de sholas na gréine isteach, go mbíonn spás siamsaíochta agus spás sábháilte spraoi ann.
- Ba cheart bealaí isteach agus doirse a shuíomh sa dóigh agus go mbíonn foscadh ón ghnáthghaoth. Nuair is féidir sin, baintear úsáid as crainn atá ag fás cheana féin chun crios foscaidh a chur ar fáil ón ghaoth agus ón fheartainn.
- Smaoinítear ar an bhinn a thabhairt leis an suíomh is mó atá oscailte don ghaoth, ligeann réimsí le foscadh do phlandaí déanamh go maith agus cuireann sin arís le cóiriú na bhfoirgneamh sa tírdhreach.
- Smaoinítear ar ionad na seomraí taobh istigh ionas go mbaintear an leas is fearr as bealach na gréine; grian na maidne isteach sa chistin, grian an tráthnóna isteach sa seomra suite, agus a mbaineann leis sin maidir le leagan amach an tí san áireamh.
- Nithe ar nós an ghrian, an ghaoth agus cuma na talún a thiofadh i gceist maidir le treoshuíomh an tí a shocrú, agus ní hé an líne a bhaineann leis an mbóthar is gaire don teach.
- Ligeann leagan amach cúng maidir leis an bhonnchló don déthreoíocht agus is féidir leas a bhaint as 100% den ghnóthachtáil ón ngrian agus de sholas an lae dá bharr sin.

Cóiriú ar Imeacha Teorann / Bealaí Isteach agus Amach

Is cuid den tírdhreach pátrún na ngarraithe, córas na mbóithre, foirgnimh sa chomharsanacht, ballaí teorann, geataí agus gáirdíní, fáлта sceach agus crainn agus is féidir gur leo sin a chuirtear an cúlra ar fáil siar ó fhoirgneamh nua a shuífí sa tírdhreach, agus na nithe seo a leanas a thabhairt san áireamh;

Cóiriú ar Imeacha Teorann:

- Tugtar cóiriú ar imeallacha teorann, lena n-áirítear mionghnéithe na ngeataí, na bpiléar, agus den bhailchríoch a chuirtear ar bhallaí teorann, fáлта sceach agus fásra sa chaoi agus go gcuirtear leis an teorainn atá leis an suíomh agus go gcuirtear leis an teach ar an suíomh seachas seasamh amach ina aghaidh.
- Ba cheart meas ar chiumhaiseanna seanbhunaithe na mbóithre i ndáil leis na ballaí teorann ar cheart príobháideachas agus slándáil mar gheall orthu do lucht an tí. Nuair is féidir sin, baintear athúsáid as aon chloch atá ar an suíomh agus as cloch de chuid na háite agus déantar ballaí a atógáil de réir nósanna an cheantair maidir le cúrsáil, siúntáil, airde agus bailchríoch.
- Ba cheart ballaí cloiche a choinneáil nuair is féidir sin agus nuair atá siad ag cur leis an cheantar máguaird. Sa chás gur gá balla cloiche a thabhairt ar shiúl d'fhonn caighdeán amhairc a shásamh, nó i ndáil le leathnú an bhóthair, déanfar ballaí cloiche nua a chur ar fáil atá sásúil don chomhairle.
- Ba cheart gnéithe sonracha den bhailchríoch ar imeallacha teorann, lena n-áirítear geataí, piléir agus ballaí, ag cur leis an cheantar áitiúil agus níor cheart iad ag seasamh amach an iomarca in aghaidh fhoirgnimh eile in aice láimhe nó le taobh an bhóthair.

Bealach Isteach agus Amach:

- Is de réir na gCaighdeán Teicniúil i gCaibidil 10 a dhéantar sonraí agus coinníollacha maidir leis an mbealach isteach chuig teach nua a mheas.
- Ba cheart go dtabharfaí san áireamh, i ndáil leis an mbealach isteach chuig suíomh, an cineál, an t-ionad agus an réise mullaigh maidir le haon chrann dúchasach, aon speiceas faoi leith agus aon fhálta sceach seanbhunaithe ar an suíomh. Nuair is féidir sin, tá gnéithe den chineál sin le caomhnú.
- Ba cheart bealach isteach a dhéanamh ó bhóithríní atá ann cheana féin nuair is féidir sin.
- Ba cheart bealaí isteach agus cabhsáin a lonnú nuair is féidir sin sa chaoi agus go leantar línte na gcomhrianta agus go dtéitear trasna na línte ar bhealach caomh ionas go gcoirítear an teach agus an bealach isteach chuige mar chodanna dílse den suíomh.
- BA cheart go mbeadh líníocht mhionsonraithe agus sonraíocht i ndáil leis an mbealach isteach agus leis an gcóir a chuirfí ar bhallaí teorann mar chuid de gach iarratas ar chead pleanála i ndáil le teach amuigh faoin tír.

Gáirdíní:

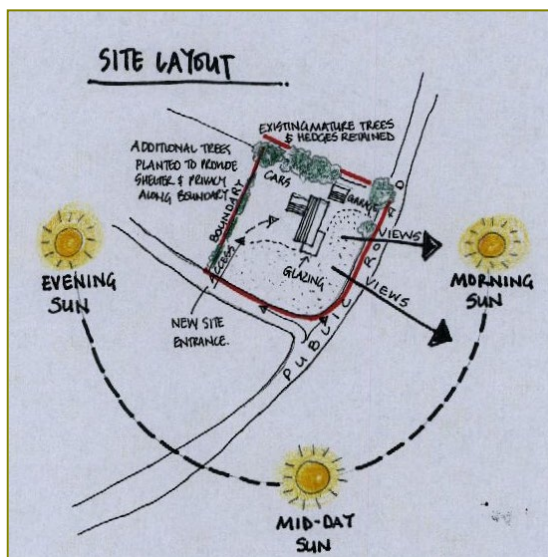
Is furasta gáirdíní, crainnte agus fáлта sceach a chur ina gcúlra leis an timpeallacht foirgníochta. Cuireann a leithéid go mór leis an taitneamhacht ó thaobh na súl de agus leis an fhiadhúlra sa tírdhreach agus is modh maith iad chun an t-athrú ón dúlra go dtí réimse níos saothraithe sa tírdhreach a mhaolú.

- Ba chóir go dtabharfaí foscadh agus príobháideachas a chur ar fáil agus teorainneacha na ngort mar atá san áireamh le haon sceideal beartaithe maidir le garraíodóireacht phictiúrtha
- Ní mór tograí don gharraíodóireacht phictiúrtha a chur faoi bhráid le gach iarratas ar chead pleanála i ndáil le forbairt agus speicis dhúchasacha a fheictear go háitiúil mar chuid de atá oiriúnach do riocht an tsuímh chomh maith le haird faoi leith ar an chóir a chuirtear ar imeallacha teorann.
- Nuair is féidir, coinnítear crainn duillsilteacha lánfhasta dúchasacha, fáлта sceach seanbhunaithe agus seanchlaíocha cloiche. Cuireann crainn duillsilteacha dúchasacha le taitneamhacht an cheantair áitiúil agus cuirtear suíomh agus cúlra nádúrtha ar fáil leo do theach nua amuigh faoin tír.
- Áirítear iad seo a leanas ar na crainn agus na toim dhúchasacha; an fhearnóg, an fhuinseog, an crann beithe, an crann draighin, aiteann, an sceach gheal, an crann coill, an crann darach, an crann caorthainn agus an crann sailí.

Tionchar Cultúrtha:

Is cuid shainiúil an timpeallacht foirgníochta de thréithe ceantair agus den timpeallacht nádúrtha ann. Baineann leis sin cloigíní foirgneamh agus cineál na spásanna eatarthu, pátrúin lonnaithe, ballaí a mhaireann, forthithe dúchasacha atá ag gabháil leo, foirgnimh a bhfuil tábhacht faoi leith leo, mar shampla iad sin a luaitear mar fhoirgnimh faoi chosaint, a ainmnítear mar shéadchomharthaí nó mar limistéir a bhfuil tábhacht leo maidir le cúrsaí seandálaíochta. Ceadaítear Roinn 6.3 i gCaibidil 6 maidir le ceisteanna a fhéadann teacht chun cinn maidir le haon fhoirgníocht nua a chuirfeadh isteach ar fhoirgnimh nó limistéir de chineál a ndearnadh tagairt dóibh thuas.

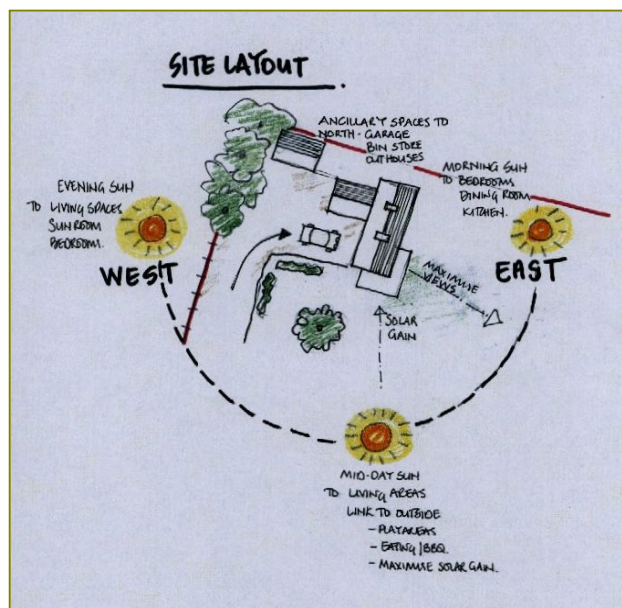

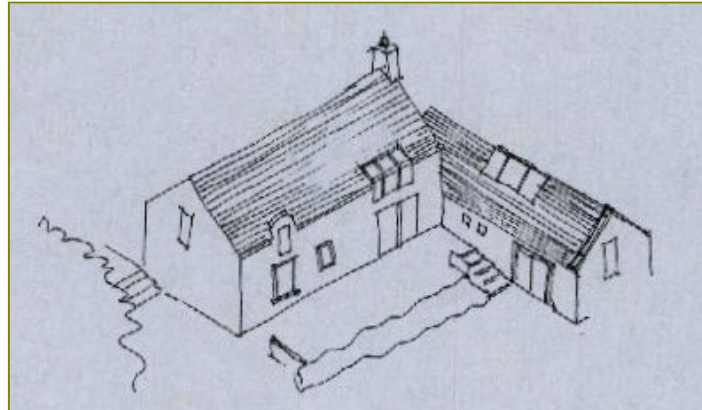

Na Príomhphrionsabail:

- Roghnaítear an suíomh agus suitear an teach ionas go dtitfeadh sé isteach go tuisceanach leis an tírdhreach agus go laghdófaí oiread agus is féidir ar aon chur isteach den mhíbhuntáiste ón fhoirgneamh ar an tírdhreach.
- Baintear an leas is fearr as gnéithe den suíomh faoi láthair; ba cheart crainn lánfhásta, crann sainiúil, fála sceach seanbhunaithe nó claíocha cloiche a leagan a sheachaint chomh mór agus is féidir.
- Ba cheart an leas is fearr is féidir a bhaint as gnéithe den ghnóthachtáil ón ghrian, cúrsaí solais agus foscadh ón ghaoth, agus úsáid a bhaint as aon chrainn atá ag fás go nádúrtha cheana féin ar mhaithe le foscadh agus príobháideachas, d'fhéadfadh go mbeadh gá le breis plandála chun cur leis an fhásra ar an suíomh faoi láthair agus mar imeall teorainneach leis an suíomh.
- Cuirtear seift dearaidh ar fáil a dtugtar tréithe sonracha an tsuímh san áireamh leis agus leas á bhaint as aon ghnéithe den suíomh faoi láthair ar fiú iad a thabhairt faoi mheas.
- Ba cheart go mbeadh teach nua amuigh faoin tír ag cur go tairbheach leis an timpeallacht tuaithe.

Tá an anailís ar an suíomh ar an ghné is tábhachtaí de thogra dea-dheartha. Is féidir le tograí forbartha níos fearr, cur i bhfeidhm níos éifeachtaí ar an dearadh agus, sa deireadh thiar, timpeallacht foirgníochta ar chaighdeán níos airde a theacht de bharr anailís chúramach iomlán ar an suíomh agus ar chomhthéacs na timpeallachta.

4.0 DEARADH

Féachtar leis an treoir seo le dearadh den nuáil a chothú nuair atá sin lán eolais, ag baint go sonrach leis an suíomh, nuair is den chomhaimsearthacht é ó chineál agus nuair a bhaineann sé lena ré féin go sainiúil.

Tá ionad na seomraí in árais nua faoin tuath ag teacht faoi scáth anailíse ar shuíomh an fhoirgnimh nua i ndáil le cúrsaí topagrafaíochta agus treosúimh a bheag nó a mhór cheana féin. Ba cheart meas ar an chomhthéacs tuaithe ina bhfuil foirgnimh nua á suíomh agus ba cheart úsáid lántuisceanach ar an lón tagartha traidisiúnta le sonrú ar sheift dearaidh dea-cheaptha a bhaineann go sainiúil leis an suíomh. Déantar tagairt anois don leagan amach sa bhonnchló agus do ghnéithe éagsúla den fhoirgneamh.

Leagan amach sa Bhonnchló.

Tá tábhacht staire faoi leith le cruth líneach an bhonnchló faoin tuath, measartha ó thaobh leagan amach cúng, measartha ó thaobh scála agus béim ar an airde suas síos ag an bhinn. Ainneoin a luaitear ansin, d'fhéadfadh go measfaí leagan amach domhain ar an mbonnchló chomh hoiriúnach céanna ag brath ar na deiseanna atá ar fáil ar an suíomh. Is le mionsonraí faoin anailís ar an suíomh a shocraítear leagan amach áras faoin tuath sa bhonnchló.

Tugtar san áireamh;

- Nuair is gá is féidir an toirt iomlán a bhriseadh síos idir aonaid níos lú ionas go laghdaítear scála na forbartha ó thaobh a chuma;
- Ba cheart ionad le réimsí seirbhíse; garáistí, stórtha agus foirgnimh taobh amuigh a thabhairt san áireamh ionas go gcuirtear cloigín slánchóirithe ar fáil le cuma na foirgníochta.
- Is minic leagan amach líneach ag teacht go maith le leibhéal na talún, comhrianta agus treosuíomh.
- Ba cheart go mbeadh toirt na foirgníochta ag teacht i gcomhréir leis an suíomh agus leis an tírdhreach mórthimpeall, agus ag titim isteach leis an timpeallacht. Ní iondúil go mbeadh foirgnimh mhóra ag teacht le suíomhanna beaga cúnga.
- Tugtar cúrsaí scála agus comhréire na bhfoirgneamh traidisiúnta faoin tuath san áireamh mar lón eolais maidir le seifteanna dearaidh na linne seo.
- Tá ceangal dlúth idir cruth, scála, cúrsaí comhréire agus toirte agus ba cheart iad uilig a thabhairt faoi mheas go cúramach ionas go ndéantar soláthar do bhearta tógála tuisceanacha a thiteann isteach go breá leis an timpeallacht.

Gnéithe Éagsúla:

Tagann cur i láthair an leagan amach ar fhoirgneamh, sa bhonnchló agus san ingearchló, faoi anáil na ngéithe faoi leith a bhaineann leis; an díon, na fuinneoga agus na doirse, an t-ábhar agus gnéithe mionchóiriúcháin. Is gnáth-thréith maidir le háitribh faoin tuath an tsimplíocht san ingearchló agus ba cheart sin a thabhairt san áireamh go cúramach maidir le foirgneamh a chóiriú, agus gnéithe faoi leith de shaintréithe na háite, nach ionann iad ó cheantar go ceantar taobh istigh den chontae, a thabhairt san áireamh go mór mór.

Bearnaí;

Fuinneoga agus Doirse / Póirsí.

- Ba cheart go mbeadh an cóimheas traidisiúnta idir ballaí agus bearnaí mar lón eolais maidir leis an dearadh a thugtar ar an ingearchló.
- Sa chás go mbíonn póirsí i gceist, ba cheart go mbeidís ag teacht go dílis le cúrsaí cóimheasa agus scála an fhoirgnimh agus an t-ábhar a úsáidtear ag teacht le hábhar an tí go ginearálta.
- Ba cheart go mbeadh béim ar línte suas síos maidir leis na fuinneoga agus iad ag cur go maith dá réir sin leis an gcóimheas idir fuinneoga agus ballaí.
- Sa chás go mbíonn fuinneoga dormánta nó díonléasacha in úsáid, ba cheart i ngach cás go mbeidís ag teacht leis an ingearchló ina bhfuil siad suite ó thaobh scála, mionchóiriúcháin agus an cineál ábhair a shonraítear. Tá fuinneoga dormánta maide balla ina saintréith den fhoirgníocht faoin tuath.
- Ba cheart fuinneoga cuasacha a bheith simplí ó thaobh a gcrutha, ag teacht ó thaobh cóimheasa agus mionchóiriúcháin leis na fuinneoga eile sa teach. Ba cheart pánaí fairsinge nach bhfuil i gcomhréir lena dtimpeallacht a sheachaint.

Mionchóiriúchán maidir leis an Díon;

Simléir, Sleánna Binne, an Mullach, Diúscairt Uisce Fearthainne.

- Is é an sean-nós traidisiúnta go mbíonn simléir daingean ó thaobh a gcuma, iad i gcodarsnacht ghéar suas síos le línte soir siar an bhonnchló agus is iondúil gur ar mhullach an dín a bhíonn siad suite.
- Is iondúil cuma shimplí ar na sceimhleacha agus ar na sleánna binne agus an tsleá binne chomhréidh ina saintréith faoin tuath.
- Ba cheart go ndéanfaí an cóiriú maidir le ciumhais an dín a mheas go cúramach agus ceangal díreach idir sin agus stíleanna mionchóiriúcháin an cheantair faoin tuath.

- Ba cheart go ndéanfaí an suíomh agus líon na bhfánphíobáin uisce fearthainne a mheas go cúramach, ba cheart an iomarca fánphíobáin uisce fearthainne ar aghaidh an tí a sheachaint.
- Ag brath ar chomhthéacs an tsuímh, d'fhéadfadh gurbh fhearr foirgneamh dhá stór iomlána seachas an iomarca tithe stór go leith le fuinneoga dormánta agus díonléasacha san áit amháin.
- Tá seanbhunús staire le claonadh 35-45 céim faoin díon maidir leis an seasamh is fearr in aghaidh gaoithe agus fearthainne agus tá sin ar cheann de na saintréithe faoin tuath.

Sonraíocht maidir le hÁbhar / Bailchríoch

- Sa chás go mbíonn cloch in úsáid, ba cheart leas a bhaint as ábhar a fhaightear sa cheantar féin. Cuireann an úsáid as ábhar ón gceantar le saintréithe na háite, ag teacht leis an láthair ina bhfuil an foirgneamh suite agus ag treisiú leis an tuiscint do shainiúlacht an cheantair.
- Stuaim maidir le réimse dathanna an ábhair a úsáidtear, rud a threisiónn leis an tsimplíocht maidir leis an ingearchló.
- Cur chuige uileghabhálach a úsáid maidir leis an dearadh a thugtar ar an fhoirgneamh agus na dathanna agus na cineálacha ábhair a thabhairt faoi mheas ón tús d'fhonn cur le dearadh an fhoirgnimh.
- Tá dathanna agus cuma na huigeachta ina ngnéithe láidre den tírdhreach i nDún na nGall agus ba chóir sin le sonrú ar an bhailchríoch a thugtar ar aon fhoirgneamh nua faoin tuath agus ar na cineálacha ábhair a shonraítear ina leith.

Na Príomhphrionsabail

- Déanfar scála agus cruth aon fhoirgneamh nua a mheas i ndáil le tréithe dhroim na talún san áit; an tír-raon, an cineál fásra, cúrsaí topagrafaíochta etc., chomh maith le hachar agus sonraí an tsuímh agus an cheantair thart air d'fhonn socrú cé chomh furasta agus a chóireofaí foirgneamh nua mar chuid den áit ina bhfuil sé suite.
- Ní mór an comhréir iomlán idir ballaí agus bearnaí a thabhairt faoi mheas go cúramach maidir leis an dóigh ina ndéileáiltear le cúrsaí ingearchló.
- Níor cheart forthithe ná garáistí a bheith ag teacht chun cinn ar an phríomhtheach agus ba cheart iad a shuíomh sa dóigh is go gcuireann siad leis an phríomhtheach.
- Ba cheart go mbeadh meas ar an chomhthéacs tuaithe á léiriú le foirgnimh nua faoin tuath, agus ba cheart go léireofaí úsáid lántuisceanach as tréithe traidisiúnta le seifteanna dearaidh de chuid na linne seo.
- Ba cheart go mbeadh teach nua faoin tuath ag cur go tairbheach leis an timpeallacht tuaithe.

Cothaítear leis an eolas a chuirtear i láthair sa cháipéis seo cur chuige maidir le dearadh a thabhairt ar theach faoin tuath atá bunaithe ar shuíomh an tí agus cuirtear bonn treise ar an chaoi sin faoin sean-nós traidisiúnta maidir le hailtireacht Dhún na nGall a bheith ag eascirt ón talamh agus ó ghnéithe an tí seachas ar chúrsaí stíle nó tíopeolaíochta. Is féidir meas a léiriú ar an oidhreacht foirgníochta thraidisiúnta agus ar na sean-nósanna comhréire i gcomhthéacs nua-aimseartha agus ar sin a dhéanamh, oidhreacht ailtireachta de chuid na linne seo a chruthú do na glúine atá ag teacht.